

LOKALARKIVERNE I HØRNING OG VENG

			<i>Der udkom ikke årskrift i 2001.</i>	
			<i>Enkelte årgange er udsolgt</i>	<i>De gamle årskrifter kan købes på arkiverne i Hørning og Veng, pris 10 kr. stk.</i>

Vil du være medlem af Støtteforeningen eller har du materiale, som du er i tvivl om kan have interesse for arkiverne, så kontakt en af ovenstående. Som medlem af Støtteforeningen har du gratis adgang til alle museer og arkiver under Skanderborg Museum.

ÅRSSKRIFT 2016

28. årgang

Indholdsfortegnelse

Årets gang i Hørning	3
...og i Veng	4
Facebook	4
Logo	5
Udflugt for de frivillige hjælpere	5
Beringbro	6
Ryttergravene i Fregerslev	11
Slægtsforskning	14
Firkamp i Hårby	16
Frysehusene – rettelse til årsskriftet 2015	17
Hørning bymidte	18
Livet på godset - Sophiendal	20
Venge Mølle	26
Hørning Mølle	27
Mjesing Musæum	29
For 50 år siden	37
For 100 år siden	38
Praktiske oplysninger	39
Bagside	40

Forsidefoto: Hørning Mølle, Fotografen ukendt, dateret 1990. Læs om møllen på side 27-28

Fotos: Hvor fotograf ikke er oplyst, er fotos fra arkivernes gemmer, eller arkiverne har selv været ude med kamera.

Årsskriftet udgives af Støtteforeningen for Lokalkariverne i Hørning og Veng Trykt hos Hee Offset, Carsten Møller

Årets gang i Hørning...

Af Kjeld Nielsen, Hørning.

Kort før Arkivernes Dag i november 2015 fik arkivet i Hørning en henvendelse fra biblioteket i Hørning, fordi man havde nogen ledig udstillingsplads, som vi måske kunne benytte. Vi var i gang med en udstilling om Stationsbyen til Arkivernes Dag, og det blev til, at vi kopierede en del af den til opsætning på biblioteket. Der var stor interesse for udstillingen, som varede året ud.

Dette samarbejde var måske årsag til, at biblioteket spurgte os, om vi kendte noget til slægtsforskning. Man havde ofte forespørgsler på dette, og måske kunne vi sammen lave en form for kursus eller introduktion til emnet. Det gik vi i arkivet med på, og i foråret havde vi 2 hold med hver 3 kursusdage kørende. Hvert hold var på 7-8 personer, som selv medbragte deres computer. Der er tilmeldinger til 1 eller 2 hold til efteråret også, så vi er glade for den mulighed for at synliggøre, hvad arkivet også kan bruges til.

Samarbejdet med biblioteket fortsatte til kommunens kulturaften den 16. september, hvor arkivet deltog i det arrangement, som biblioteket havde denne aften. Det er med stor glæde, vi kan sige tak for et godt samarbejde til Hørning Bibliotek. Det bliver forhåbentlig noget, som vi kan fortsætte de følgende år.

Vi er i arkiverne og Støtteforeningen meget glade for, at foreningens ca. 150 medlemmer trofast betaler deres kontingent hvert år. Tak for det!!

Også en tak til de frivillige hjælpere i Veng og Hørning. Det er dem, som scanner billeder, registrerer indkomne afleveringer og laver alt det andet, som skal gøres, for at arkivet fungerer. Og sluttelig en tak til Skanderborg Historiske Arkiv og Museum Skanderborg for den støtte, som vi får herfra.

... og i Veng

Af Erna Bachmann, Hårby

Sidste års succes med **fortællecafé** fortsatte i foråret 2016, hvor emnet var "Livet på Godset" med fokus på det store folkehold, der var på Sophiendal i første halvdel af 1900-tallet. De små lokaler i 9'eren i Hårby blev udskiftet med Sognehuset i Veng. Tilstromningen var overvældende, mellem 60 og 70 mødte op til hvert af de fire arrangementer, der tog udgangspunkt i de erindringer, som arkivet ligger inde med, dels i form af bandede interviews, dels i skrevne erindringer. Men også med

nulevende personer, der selv har oplevet livet på godset. Per lyngbak fortalte om sin tid som skovfoged og Lise Buch om tiden i 1960'erne, hvor hun og Ole Buch var forpagtere. Der blev indleveret flere fotos, som nu kan ses på arkiv.dk (og på siderne 20-26 her i årsskriftet), og vi fik indleveret flere skrevne erindringer. Café eftermiddagene sluttede med en tur til Gl. Estrup for arkivets frivillige. Fortællecaféen fortsætter her i efteråret 2016 med fokus på herskabet og de folk, som var tættest på dem.

Året er også gået med at få alle **registreringer** opdateret på Arkibas og arkiv.dk. Jørgen og Kirstine Christensen har brugt vinter og forår derhjemme ved Pc'en, og alle de "gamle" registreringer skulle nu være ajour. Der mangler dog en ajourføring af alle protokoller. I stedet er **fotoregistreringen** opprioriteret, der er pt. skannet ca. 1500 fotos, som kan ses på arkiv.dk. Vi vurderer, at vi har skannet ca. 20-25 % af vore fotos. Så der er et stykke vej endnu.

I februar havde vi en **udstilling i Borgernes Hus** med fastelavnsbilleder. Den mere end 100 år gamle tradition med "at gå soldat" lever i bedste velgående. Der var omkring 300, der så udstillingen.

I november 2015 på **Arkivernes Dag** fortalte Michael Jeppesen om sin tid som kontrolassistent for de 41 fremmødte.

Kulturaften 2016 den 16. september. Veng Lokalklav og Veng kirke tog initiativ til at invitere alle foreninger og institutioner i Vestegnen til at gå sammen om et "brag af en kulturfest" i Borgernes Hus. Det blev en succes med anslået mere end 500 besøgende. Se billederne på "KulturHatten".

Facebook

Man kan hade det, eller man kan elske det! Hvem man er, afhænger nok af ens alder, men brugt på den rette måde er det et socialt netværk, der lynhurtigt kan sprede et budskab til medlemmerne. I 2015 oprettede Støtteforeningen en fælles FB side for Hørning og Veng Lokalklav. Det viser sig nu, at det er upraktisk at have en fælles side for de to arkiver, så den er nu blevet delt, så vi har hver vores. Men vi er stadig i samme forening – Støtteforeningen – så meld jer som medlemmer af begge grupper på FB: **Veng Lokalklav** og **8362 Hørning Lokalklav**.

Vi vil bruge siderne til meddelelser af forskellig karakter - indkaldelser til møder, små lokale historier fra fortiden, besvare henvendelser fra medlemmer, hjælp til slægtsforskning og andet samt identifikation af billeder. Her har en efterlysning i flere tilfælde givet resultat, og det er da en fin måde at få en større kreds med i arkivarbejdet... BRUG OS ... Vi hjælper gerne.

LOGO

På forsiden ser I arkivernes nye logo. Det grønne står for Lokal Arkivet. Det brune logo med de 12 felter, er Museum Skanderborgs logo. De 12 felter symboliserer de 12 afdelinger, som museet har, nemlig Museet på Adelgade, Øm Klostermuseum, Gl. Rye Mølle, Ferskvandsmuseet i Ry, Bunkerne i Skanderborg, Arkiverne i Skanderborg, Ry, Galten, Hørning, Fruering-Vitved, Veng og www.museumskanderborg.dk.

Årets udflugt for de frivillige hjælpere

Af Kjeld Nielsen, Hørning.

Denne gang gik studieturen for de frivillige hjælpere i vore to arkiver til Søby Brunkulmuseum, og vi var 25 deltagere, som mødtes kl. 10 i Søby. Her indtog vi den medbragte formiddagskaffe, og vores guide, Jan Svendsen, begyndte at fortælle stedets historie. Jan Svendsen er formand for Søby Brunkuls museum, og han har skrevet flere bøger om Brunkul og andre energikilder. Han bor i Brande, og han har også skrevet om byen og den betydning, som brunkullene fik for byen og specielt jernbanen, der på et tidspunkt havde Danmarks største rangerterræn, for at få plads til vogne med brunkul. Det var altså en særdeles kompetent guide, vi havde.

Efter rundvisningen var det tid til at spise den medbragte frokost, og derefter kunne vi gå rundt på egen hånd. Kl. 14 var der eftermiddagskaffe i en nærliggende café, og så sluttede turen her. I de enkelte biler valgte man selv, hvilken vej man ville tage, både ud og hjem, så det gav mulighed for at se det, man havde lyst til undervejs. Vejret var heldigvis rigtigt flot, og det giver jo et plus til enhver udflugt.

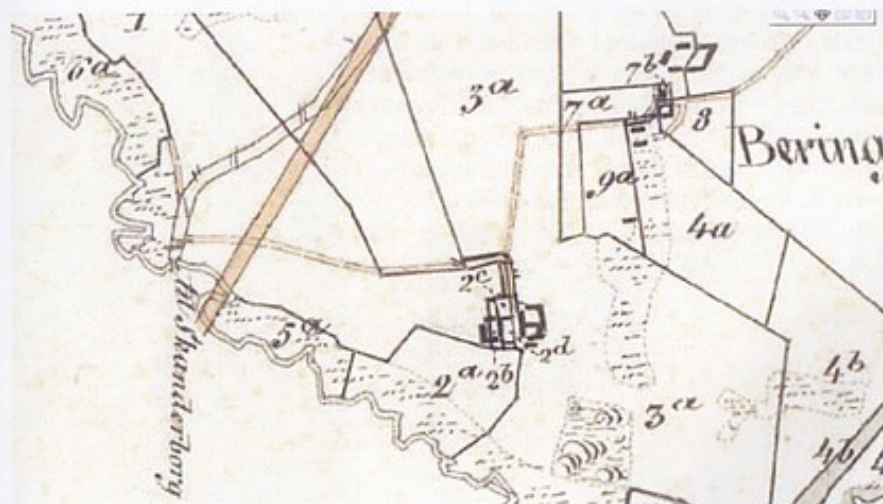
Jan Svendsen (med kasket) fortæller

Beringbro

Af Kjeld Nielsen, Hørning.

Beringbro?? Joh, det er vist den bro, vi kører over, når vi kører fra Hørning mod Aarhus. Men det er også navnet på et område, som for 40-50 år siden lå "et stykke nord for Hørning". Her i 2016 er det hele næsten vokset sammen.

Broen, som fører landevejen over Aarhus Å, har ikke altid ligget, hvor den gør nu. På kort fra 1800-tallet kan man se, at vejen omtrent fulgte en rute langs det

6

nuværende Violvænget, og den passerede altså åen noget vestligere end i dag. Der har nok bare været et vadested.

Åen har altid været skillelinje mellem Aarhus amt og Skanderborg amt, og nu mellem Aarhus kommune og Skanderborg kommune. Det har dog også altid været sådan, at grænsen slår et knæk ind på Aarhusiden, således at det område, hvor Ådalen Efterskole ligger, er en del af Skanderborg kommune.

Hvis man tidligere kom fra Aarhus og skulle til Dørup eller Adslev, kunne man dreje til højre lige efter Beringbro, omtrent hvor Brogårdsvej går i dag. Denne vej gik til Dørup og videre til Adslev, men den blev afbrudt, da motorvejen kom midt i 1970'erne. I dag ligger der stadig nogle rester af vejen hist og her, men den er ikke gennemgående mere.

Der var, og er stadig, virksomheder i Beringbro-området. I starten af 1900-tallet flyttede smedemester Aksel Henriksen til Beringbro, hvor han påbegyndte fabrikation af trækobeslag. Han solgte senere til smedemester Georg Iversen, der oprettede en fabrik for landbrugsmaskiner, transportører ol.

Der har også været et teglværk i området. Det lå øst for landevejen langs med åen. Det er formodentlig startet omkring 1850 - 1860, og det har kørt frem til ca. 1908 - 1910.

7

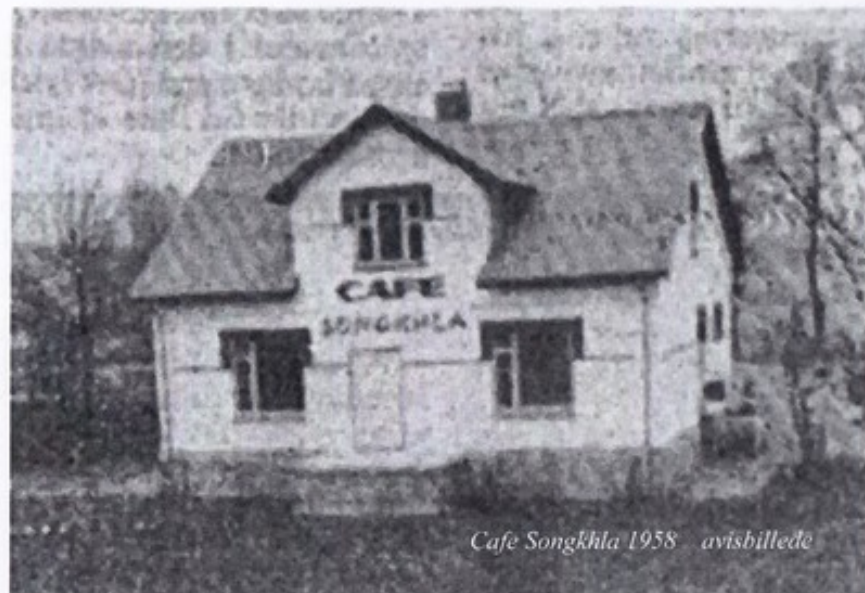
Sidst men ikke mindst var der et savværk. Det blev bygget og startet af Christian Svendsen som savskærer i 1890. Han var udlært karetmager, og ud over at skære træ var der fabrikation og reparation af landbrugsvogne og trillebøremaskiner. Maskinerne blev drevet af et vandhjul i åen.

I 1907 blev savværket solgt til fru Øllegaard Munch, som drev det sammen med en bestyrer, Steffen Damgaard, der var udlært karetmager. I 1913 blev de også vandværksbestyrere, idet de indgik en aftale med Hørning Vandværk om pasning af pumpeanlægget. Vandværkets beholder lå tæt ved Hørning Mølle, dvs. der hvor vandværket er i dag.

Gl. Hørning Vandværk startede i 1897 med en brønd og en vindmølle nær Beringbro, og dette system kørte til 1913, hvor man fik en petroleumsmotor og den ovennævnte aftale med savværket. I 1929 fik man en elmotor til at trække pumpen, så her stoppede savværkets aftale formodentlig. Steffen Damgaard drev savværket i ca. 50 år.

Mellem savværket og det nuværende rensningsanlæg fandtes det gamle vadested, og landevejen gik dengang langs Violvænget og var brolagt. Senere blev den nuværende bro bygget på den anden side af savværket. Det siges, at den daværende konge var med ved indvielsen, som skulle have været i 1840.

Omkring 1958 købte en sømand, Jens Knudsen, bygningerne for at indrette en cafe. Den blev åbnet til påske 1959 under navnet "Cafe Songkhla". Navnet kom fra et sted i Østen, hvor sømanden ofte kom. I 1961 brændte bygningen, men den blev genopført.

SÅ ER DER NYE MIRANDA-MIRAKLER

I dag fredag serverer vi:

Kaffe m/ friskbagte vafler + 1 solbærrom kr. **7.50**

Lørdag eftermiddag:

Kaffe m/ hjemmebagt kringle og øblekage kr. **7.50**

Lørdag fra kl. 19-24:

BAL FOR DE UNGE PÅ 40

Søndag fra kl. 14-17:

Kaffe m/ hjemmebagt kringle og øblekage kr. **7.50**

Og i modecentret giver vi stadig

50% rabat

Motel og Modecenter

MIRANDA

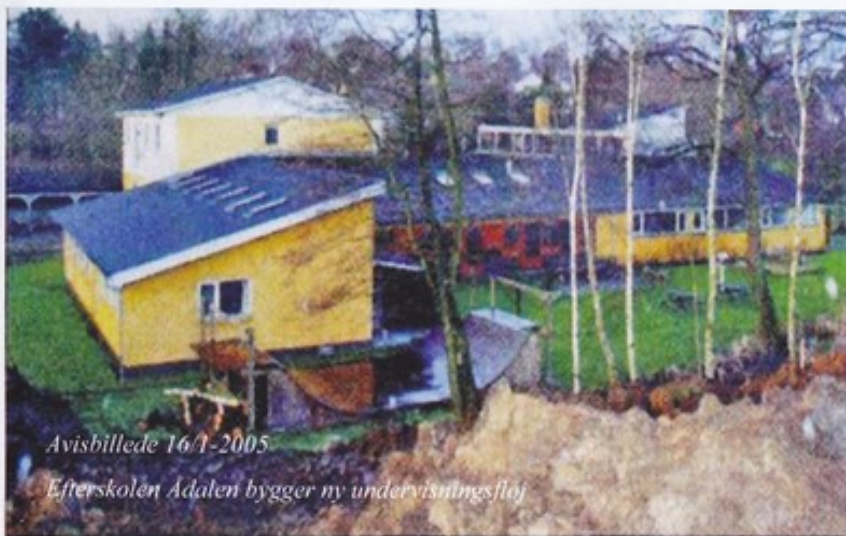
Hørning - tlf. (06) 92 24 00 27-1-78

I maj 1962 overtog Carlo R. Larsen bygningen, og han startede Nordisk Dekorator-kostskole, som fungerede i 11 år til maj 1973. I september 1973 overtog postordrefirmaet Scan-Brit den nedlagte skole, men de stoppede allerede i juli 1974. Herefter var der kollektivhjem på stedet i en periode.

Næste bruger af stedet var et modefirma, som begyndte i december 1976, og det blev til Miranda Modecenter. I efteråret 1977 øgede man aktiviteterne med moteldrift, hvilket de tidligere elevværelser var egnede til.

I januar 1978 skifter stedet ejer igen, og nu kommer det til at hedde Motel Ådalen. Der var diskotek i en periode, men det ophørte igen i foråret 1979. En ny forpagter prøvede dog igen med diskotek, bankospil og den slags, og det kørte frem til september 1980.

Det har været over 20 år med mange omskiftelser på stedet, men nu bliver det mere stabilt. Bygningerne overtages med det formål at lave en efterskole, og 16. august 1981 begyndte det første hold på Ådalen Efterskole, så den har jo foreløbig holdt 35 år på stedet.

Avisbillede 16/1-2005

Efterskolen Adalen bygger ny undervisningsfløj

Kilder:

Avisudklip i *Høring Lokalarkiv*

Bogen "*Høring i gamle dage*"

Div. kort fra internettet

Ryttergravene i Fregerslev

Af Kjeld Nielsen, Høring.

Vi kender det godt. Når der skal byggemodnes i et større område, kommer der folk fra det stedlige museum, og de får lov til at grave først. Men finder de noget?

Vi har fået lov til at kigge over skulderen, da Museum Skanderborg i 2012 og 2013 gravede i området mellem Fregerslevvej og Vestergårds Allé i det sydøstlige Høring. Museet har velvilligt forsynet os med skriftligt materiale og kort, og i øvrigt kan man finde rapporter på museets hjemmeside (Museumskanderborg.dk), under Arkæologi - Udgravninger og projekter - Arkæologiske rapporter. Her er mange flere detaljer, end vi har plads til her.

Første sted var øst for Fregerslevvej bag ved Børnehuset "Skovkanten". Her fandt man i november 2012 spor af et to-skibet langhus, som menes at være 3000-4000 år gammel. Fundet er naturligvis opmålt og registreret, men herefter blev arealet frigivet til at indgå i byggeplanerne.

Næste sted var i efteråret 2013, hvor man i samme område, men på en bakkeoppe oppe ved Herredsvejen, stødte på, hvad man kalder en ryttergrav. Den er

ikke nær så gammel som ovennævnte hus, men til gengæld er fundet langt mere spændende, set med arkæolog-øjne. Fundet er fra midt i 900-tallet, altså mellem 1000 og 1100 år gammel.

De første metalgenstande, man fandt, så ikke ud af noget særligt, men en nærmere undersøgelse viste, at der var tale om fornemme beslag til seletøj. Nogle var lavet af forgyldt bronze og andre af sølvbelagt jern.

Stedet har været gravplads for flere personer, hvilket museet håber at få mere klarhed over ved en forskningsgravning, som forhåbentlig kan finde sted i efteråret 2016 eller foråret 2017.

I Museum Skanderborgs ansvarsområde kendes kun en anden ryttergrav, og den blev fundet i 1896 ved Hemstok mellem Ry og Hårby. Graven rummede sværd, økse, spyd, skjold og stighbøjler.

En anden ryttergrav, som er interessant, ligger kun 3,5 km fra Fregerslev-rytteren, på den anden side af Århus Å. Fundet hedder Ravnholt og er udgravet i 1930'erne. I graven blev der fundet sværd, spyd, sporefragmenter, to stighbøjler med indlægninger af sølv samt et bidsel.

Det store kammergravkompleks afrenses i fladen. Foto: Merethe Schifter Bagge, Museum Skanderborg. I baggrunden Vestergårds Alle.

Her ses to hesteforvands selerandere, den ene i fragmentarisk tilstand, og et rektangulært spænde. Alle dele er lavet af forgyldt bronze. Foto: Brian Dambon for Museum Skanderborg.

Kammergravskomplekset set fra oven. Nedgravninggrænserne er indtegnet med sort streg, og sten samt stenspor er markeret med grå fyld. Desuden ses en gul stjerne, der hvor seletøjet l'å. De sorte kryds er markeringer af underliggende metaller fundet med metaldetektor.

Foto: Peter Jensen, Arkæologisk IT, Aarhus Universitet.

Udgravning af langhus med Børnehuset "Skovkanten" i baggrunden

Slægtsforskning

Af Kjeld Nielsen, Hørning.

I efteråret 2015 fik Hørning Lokalarkiv en henvendelse fra biblioteket i Hørning, om vi kunne hjælpe med at lave en form for kursus i slægtsforskning, og det gik vi med på. Det skulle ikke være et rigtigt kursus, men mere en appetitvækker, hvor vi kunne inspirere og give nogle ideer til, hvordan man kommer i gang. Hvert kursus var tre gange to timer med to uger mellem hver gang, og hvert hold havde plads til 7-8 deltagere. Vi havde to hold i februar og marts 2016, og der er allerede deltagere til et eller to hold i efteråret også. Det viste sig, at nogle deltagere havde arbejdet med slægtsforskning før, men der var også nogle, for hvem det var helt nyt. Det så ud til, at snakken rundt om bordet gav ideer og inspiration til os alle. Slægtsforskning uden computer er næsten utænkelig i dag, og derfor havde alle deltagere computeren med til kurset.

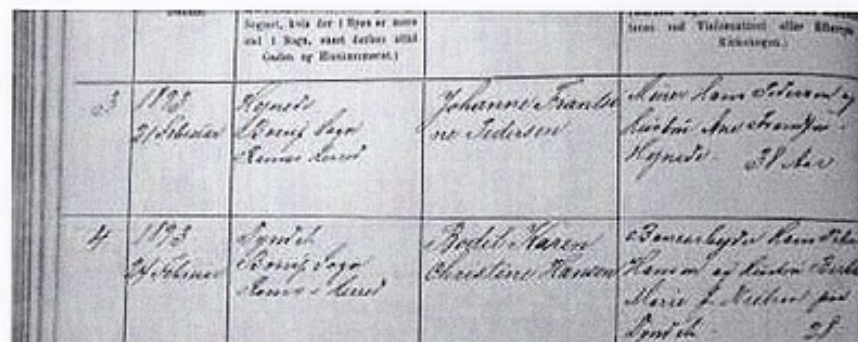

Første kursusdag kiggede vi på, hvordan man kommer i gang, og det vigtigste er:

1. **Spørg de ældste** i familien, mens de stadig husker noget.
2. Få sat **navne og datoer** på billeder af personer og steder.

Derefter skal man i gang med **kirkebøger** og **folketællinger**, og de findes på Rigsarkivets hjemmeside: www.sa.dk, hvor der er links til de enkelte arkiver samt til: www.arkivalieronline.dk og www.sa.dk/daisy/, som er de to steder, hvor man kan søge efter kirkebøger, folketællinger, skifteprotokoller mv. Det er et godt sted at begynde, også fordi der er udførlige vejledninger til de forskellige typer af arkivalier.

Alle kirkebøger og folketællinger er håndskrevet, og når vi kommer før ca. 1880, er det med gotisk håndskrift, som kræver nogen tilvænning og øvelse. Der er imidlertid ingen vej udenom, og der findes en del kurser, hvor man kan lære det.

De næste gange kiggede vi lidt på skifteprotokoller, som kan fortælle noget om, hvad familien ejede, og hvor mange arvinger der var. Vi så også på skøde- og panteprotokoller, som kan fortælle noget om de ejendomme, som forfædrene evt. ejede eller fæstede. Her kan også findes aftægtskontrakter, hvis den ældre generation boede på aftægt hos en søn eller datter.

Endelig kiggede vi også på, hvordan man kan organisere alle de informationer, man efterhånden får samlet om familien, så det kan findes igen. Der findes en række computerprogrammer til dette formål, og de kan være mere eller mindre internet-baserede. Hvis man lægger informationer om nulevende personer ud på internettet, skal man være opmærksom på, at persondataloven sætter nogle grænser for, hvad man må offentliggøre. Så længe man nøjes med navn, adresse og fødselsår, er det nok i orden, men hvis man også har fødselsdato, billede og andre personlige oplysninger med, er det måske ulovligt eller utisk.

Også landets **lokalarkiver** kan være værd at tænke på, når man skal finde noget om familien. Mange har sikkert opdaget, at arkivernes fælles database kan findes på www.arkiv.dk, og her kan man søge bredt over hele landet, eller man kan afgrænse til et enkelt arkiv eller sogn. Specielt billeder er spændende her, fordi de kan ses på skærmen, mens man søger. Et andet godt link er www.duda.dk. Gå ind på den og vælg Slægtsforskning. Der er mange gode links.

Firkamp i Hårby

Af Erna Bachmann, Hårby

Husmødre i dag og tidligere tiders husmødre har ikke meget tilfælles, i hvert fald ikke hvad arbejdsrutiner angår.

Lave mad, gøre rent, passe mand og børn har altid været kvindens lod. Men på den tid, da den her lille historie foregår, var rutinerne meget anderledes end i dag, ingen fastfood, engangsstrømper, intet køleskab eller fryser, men saltkar med sulemad i kælderen og et brændekomfur, der skulle fodres med træ. Enhver ordentlig gård havde mindst én tjenestepige, og de lidt større gårde havde to eller flere. Husmoderens opgave var at oplære pigerne i husgerning.

Vi gengiver her i forkortet udgave en beretning fra et avisudklip fra 1946, som vi har fundet i Veng Lokalkarkivs gemmer, om en firkamp – en konkurrence – om at være den bedste husmor. Stedet er Haarby Forsamlingshus, og der deltager 17 unge piger i kampen, som bestod i opvask, kartoffelskrælning, rensning af fisk samt strømpestopning.

Kampen

Før kampen gav hovedarrangøren, frk. Thyra Jensen, forskellige praktiske oplysninger, og hver af de unge piger fik et nummer og blev opdelt på hold, således at 4 tog fat på at vaske op, 4 andre skrællede kartofler, 4 rensede fisk og 5 stoppede strømper. Efterhånden, som man blev færdig, skiftede holdene, så alle kom igennem alle discipliner.

Af lokale dommere nævnes Fru Peter Petersen, Hemstok Østergaard og Fru Michael Olsen, Nørre Vissing. (Red.: Bemærk, at fruene benævnes med deres mands navn, og ikke med deres eget fornavn). De unge piger, der fik præmier var Helga Laursen, Hemstok, Inga Nielsen, Haarby (datter af N. H. Nielsen, Kløvergården), Kirsten Nielsen, Hemstok, Anna Kirstine Jensen, Venge (datter af uddeleren i Venge), og Ellen Sørensen, Haarby.

De bedste tider var:

skrælning af 1 kg kartofler: 4 min. 10 sek.,

rensning af 3 sild: 2 min. 10 sek.,

2 personers opvask: 3 min. 7 sek.

(Der står ikke nogen tid på strømpestopning).

Hvad er det? Se side 39.

Konsulent frk. Jensen gav en både interessant og lærerig kritik af arbejdet og sluttede med at sige, at det er en stor fejltagelse, når mange tror, at en husmor ikke behøver at være intelligent.

En fornøjelig eftermiddag sluttede med fælles kaffebord, og til slut sang man "Et jævnt og muntert, virksomt liv på jord", hvorefter de unge piger måtte skynde sig hjem til deres tjenestesteders kartoffelskrælning og andre husmoderlige sysler.

Det nybyggede Hårby Forsamlingshus 1907. På 1. sal var der lejlighed til værten og hans familie.

FRYSEHUSENE

Rettelse til årsskriftet 2015, hvor vi skrev, at der, så vidt redaktionen vidste, ikke havde været frysehus i Adslev. Det vidste vi heller ikke, men Ole Friis Sørensen har sendt dette foto, hvor frysehuset gemmer sig bag hæk og busketter.

Hørning Bymidte

Af Kjeld Nielsen, Hørning

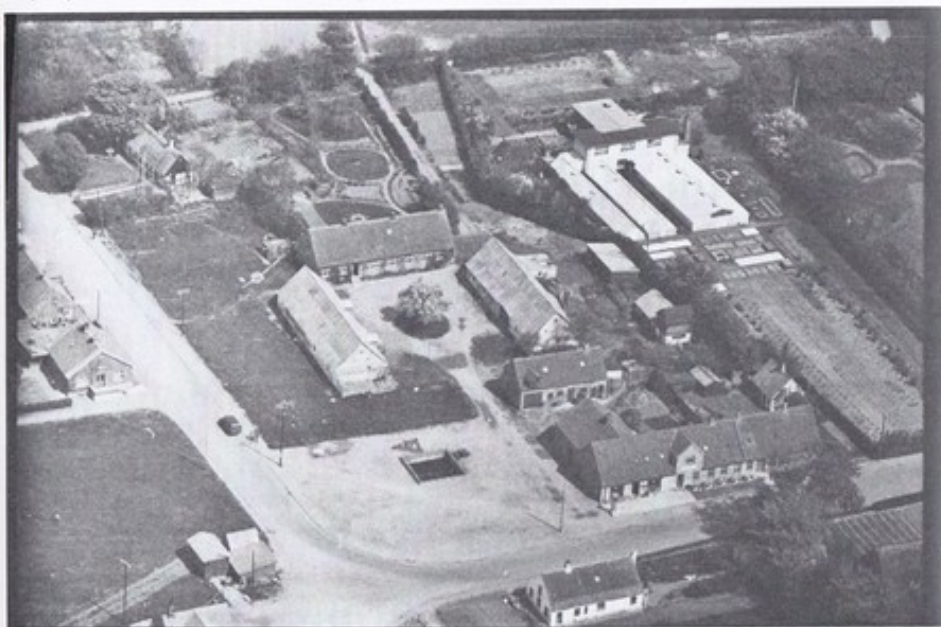

Foto: Luftfotograf Sylvest Jensen – Hørning i 1947.

Til venstre Adslevvej, som nederst i billedet møder Vestervej.

1. Hørning Vejvæsens redskabsrum, (hjørnet af Vestervej-Adslevvej)
2. Adslevvej 3, (gl. bageri – endnu tidligere vognmandsforretning)
3. Vestervej 12, (skole til 1913) (brugs til 1967)
4. Vestervej 10, (gl. lærerbolig til 1913)
5. Forsøgsgården "Hørninglund", Vestervej 14, nedrevet 1970.
6. Adslevvej 2.
7. Nørre Allè 1, (gl. gartneri).

Vestervej i bunden af billedet og Adslevvej i venstre side.

Samme område i 2016, altså næsten 70 år efter det gamle billede.

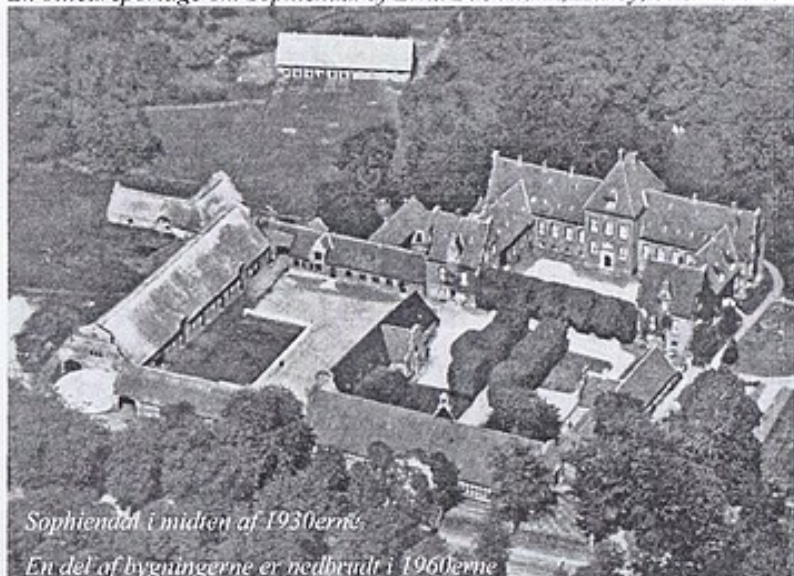
I bunden af billedet ses plejehjemmet Præstehaven og Vestervej med biblioteket på modsatte side.

I venstre side Adslevvej, hvor kommunens administrationsbygning fra 1966 ligger langs med.

Nord for biblioteket har kommunen planer for etagebyggeri, så det bliver spændende at se, hvordan her ser ud om 10 år.

Livet på Godset

En billedreportage om Sophiendal af Erna Bachmann, Hårby, se omtalen side 4

Sophiendal i midten af 1930'erne.
En del af bygningerne er nedbrudt i 1960'erne

1896

Roevogn ca. 1935

Så er det såtid med firspand - året er ??

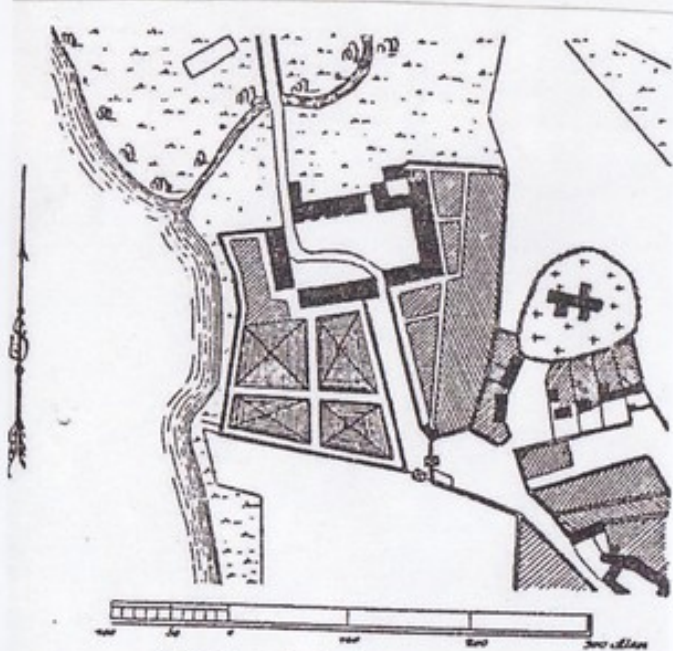

I foråret 2016 omhandlede fortællecaféerne tjenestefolkene, i efteråret fokuseres på herskabet, primært Rosenkrantzjerne.

Det gamle Sophiendal i midten af 1850'erne. Bemærk gavlene fra de nye staldbygninger, som ses på modstående side. De er bygget fra 1855-59

Beliggenhedsplan ca. 1800.

Og som Sophiendal ser ud i dag.

Venge Mølle

Af Erna Bachmann, Hårby

eller Baunemøllen, som den også kaldtes, var ejet af Sophiendal. På toppen af Møllebakken ved hovedfærdselsåren mellem Skanderborg og Hammel knejsede vindmøllen. Som så mange andre møller var stedet samtidig det lokale bageri, hvorfra bageren med hest og vogn kørte rundt og solgte rugbrød. Arkivet har en sirlig ført protokol over korn, der blev malet og brød, der blev solgt. Mølleren, Peter Madsen, og hans familie boede i længen til venstre. Til højre for møllen var der bageri i stueetagen og forsamlingsaal på første sal.

Møllen var oprindelig en stubmølle. I 1842 siges den at være den eneste hollandske vindmølle i Skanderborg amt foruden Horsens Mølle. Den var bortforpagtet for en årlig afgift af 200 Rdl. For at holde kunderne ved møllen var der på hovedgården indrettet et boghvedeværk, der også kunne benyttes til skråning af malt. I midten af 1800-tallet blev stubmøllen erstattet af en hollandsk vindmølle med fire kværne (som ses på billedet). Denne kunne bygges større, for nu var det jo ikke hele møllehuset, der skulle drejes i vinden, nu havde man en drejelig møllehat.

Det var et stort bygningsværk. Her var foruden den store mølle også en toetagers vinkelbygning, som indeholdt møllerens bolig, bageriet og en forsamlingsaal. Her blev der holdt mange familiefester, indtil Hårby Forsamlingshus byggedes i 1906-07. Hele bygningsværket var – set med lokale øjne – så imponerende, at man ubeskedent sammenlignede det med Dybbøl Mølle. Mølleriet ophørte omkring 1909-10, samtidig med at bageriet i Nr. Vissing blev bygget. Derefter var der savskæreri indtil 1916. I 1917 slog lynet ned, og hus og mølle blev brudt ned. Spor af den ses stadig på stedet. Dog mest i form af rester af de gamle vejgrøfter, der i dag henligger som krat overbegrøet med træer og buske.

Indtil 1872 gik vejen fra Veng op af den stejle Bakkevej til Møllebakken, men i 1872 byggede man Låsbyvej, hvor den ligger i dag. Den blev asfalteret i 1927. På begge sider var der en allé af træer, disse blev fældet i vinteren 1958. Billedet er fra ca. 1910. Ser man nærmere efter, kan man se de store stakke af træ. Det kan være enten til at fyre i bageriet med, eller det kan være fra den periode, hvor der var savskæreri.

Hørning Mølle

Af Stig Johnsson, Hørning

Hørning Mølle ligger centralt placeret i Hørning, midt i et villakvarter og ved siden af boligkomplekset Mølleparken, kun få minutters gang fra butikstorvet.

Den oprindelige mølle, der blev bygget i 1858, var en hollandsk vindmølle med et vingefang på ca. 20 meter. Møllen brændte i 1874, men blev genopført året efter af møller Søren Rask, der ejede både møllen og Møllegården, som lå få 100 meter derfra. Han drev møllen indtil 1882, hvor han solgte både gården og møllen til Peder Dam. Omkring 1910 solgte Peder Dam begge dele til Ingvar Basse, der kom fra Blegind. To år senere brændte Møllegården, men den blev genopført. Møller Chr. M. Jensen, overtog både møllen og Møllegården i 1921, men solgte i 1930 selve møllen videre til Rasmus Rasmussen, også kaldet "Mølle-Ras". Han drev møllen indtil 1945,

Den gamle mølle fra 1874

hvor navnebroderen Rasmus P. Rasmussen overtog den. Han solgte den igen efter kun ca. tre år til Helbæk Andersen fra Bjerre Herred, der solgte den videre til Aksel Nielsen omkring 1952. Da Aksel Nielsen besluttede sig for at sælge møllen i 1958, forsøgte daværende sognerådsformand Viggo Leth og kæmner Arne Hansen at få kommunen til at overtage møllen, men det lykkedes ikke. Møllen blev i stedet købt af autoforhandler Tage Jensen, dog med forkøbsret til daværende Blegind-Hørning Kommune.

I 1970 besluttede Tage Jensen sig for at forære Hørning Mølle væk på den betingelse, at de nye ejere påtog sig at restaurere den gamle mølle. Hørning Kommune ønskede at bevare møllen, der i flere år havde været byens var-tegn, og det samme gjorde Arbejdernes Andelsboligforening (AAB), der var i færd med at opføre et stort boligkompleks – kaldet Mølleparken – lige ved siden af møllen. Det lykkedes AABs formand, Karl Petersen, og forretningsfører Magnus Jeppesen at blive enige med daværende borgmester Svend Borgbjerg og kæmner Arne Hansen om at overtage møllen i fællesskab og deles om udgifterne til restaureringen.

Arbejdet med restaureringen begyndte i 1972, men blev aldrig afsluttet. Om eftermiddagen den 13. juli 1974, da møllen stod næsten færdig, brød en voldsom brand ud, og den 100 år gamle mølle kunne ikke reddes. Efter branden fik et mølleudvalg, bestående af AABs formand og AABs forretningsfører samt byrådsmedlemmerne Thomas Olsen (V) og Helge H. Pedersen (S), til opgave at stå for opførelsen af en ny mølle. I stedet for at bygge en helt ny mølle valgte man at købe den gamle vindmølle i Stodov på Helgenæs. Møllen, der er bygget omkring 1904 og var i funktion indtil 1968, blev skilt ad og fragtet til Hørning, hvor den blev genopbygget - dog med helt nye mølevinger. Den nye Hørning Mølle blev indviet den 1. november 1975 og er i dag utrolig velholdt og en aktiv del af lokalmiljøet, ikke mindst takket været naverne i Hørning, der bruger møllen som klublokale og står for udadvendte aktiviteter.

Den nye mølle fra Stodov blev opført og indviet 1. november 1974

Mjesing Musæum

Af Erna Bachmann, Hårby og Svend Aage Sørensen, Mesting

Det er ikke sætternissen, der har været på spil, for sådan stod der – MUSÆUM - på skiltet på gavlen af museet i Mesting.

Fru Mut – alias Petra Andersen – ses i døren til det lille gamle hus fra 1679. Huset er flyttet flere gange, det har været et lille husmandssted, det har været skole, træskoværksted og museum og er nu endt på Hjerl Hede som et gammelt malerværksted.

Hvorfor flytte rundt med huse? Det ser vi flere steder. Også i Søballe er der et hus, der er flyttet til et nyt sted, det samme i Veng. Svaret er: GENBRUG. Noget så moderne som genbrug kendte man også tidligere.

Byggematerialer var dyre og kunne genbruges, enten ved at man nedbrød bygningerne og sten for sten, tavl for tavl og stolpe for stolpe byggede nyt, eller man - som i tilfældet med Mesting-huset - rullede hele huset på ruller til den nye placering.

I døren Petra Andersen – kaldet Fru Mut – og hendes elskede hund Nulde

Den 10. oktober 1936 skulle blive en ganske særlig dag i det gamle hus' historie. Gadekæret på Foerlev Møllevej skulle fyldes op, og huset var dømt til nedrivning. Årsagen var en vejudvidelse, og både huset og gadekæret var i vejen for fremskridtet. Men byens folk ville det anderledes. Huset skulle i stedet flyttes. En rejse på 300 meter fra gadekæret til skomager Ansgar Andersens have. Man havde fået den ide at forære huset til byens skomager. Denne, Ansgar Andersen, havde nemlig ikke kun skomagerhvervet som sin læst. Han var tillige en ivrig indsamler af folkeminder og diverse kuriositeter, og med tiden var hans samling blevet så omfattende, at loftsrummet, hvor samlingen opbevarede, ganske enkelt var blevet for trangt. Derfor ville man flytte byens gamle skole hen til Ansgar Andersen, så hans samling kunne få lys og rum og dermed danne et lille museum.

Samlermanien havde fulgt ham hele tiden, og hjemmet i Mjesing rummede den store samling. På loftet i huset havde han indrettet to rum med de mange

effekter. I det ene rum opbevaredes de zoologiske og geologiske fund, og det andet rummede de kulturhistoriske fund.

I en artikel i Skanderborg Amtsavis fortælles følgende om det første rum: "På hylder ligger der lange rækker af forsteninger af krebsdyr og blæksprutter fra forhistorisk tid. Og Ansgar Andersen ved besked om tingene, han kan holde videnskabelige forelæsninger om de forskellige historiske perioder."

Der findes mange andre spændende ting. Stenredskaber fra forhistorisk tid, ravfund, hjorte- og uroksegevirer fra mosefund, en botanisk samling, sten og mineraler fra hele verden og et venstresnoet sneglehus. Ifølge avisen en stor sjældenhed, som der kun skulle findes tre af i hele verden! I det andet rum findes hylder fyldt med husgeråd. Her findes tranlamper, lysesakse, støbeapparater til tællelys og tinknapper, tin- og hornskeer samt masser af andre genstande, der for hundreder af år siden blev anvendt i den daglige husholdning. Der findes også en samling af forskellige ting, der har været anvendt af datidens kloge koner. Også en smuk våbensamling findes her. Avisartiklen fortæller om mange flere interessante ting i den store samling, som efterhånden var blevet så righoldig, at der slet ikke var plads til det hele.

Hvem var han, denne mærkelige mand, der var en stor samler og naturelsker? Han blev døbt

Ansgar Loterus Marius Hartvig Carl Andersen

født 1875 i Mjesing, død 1953 samme sted, søn af Anders Christensen (Horn) i Mjesing. Vi dykker ned i historien og prøver at afdække lidt om mennesket Ansgar.

Hans families stamtræ går flere hundrede år tilbage, alle med hjemsted i Hjelmslev Herred, de fleste i Mjesing og Adslev. Han var udlært som skomager og gik på valsen i Europa som naver i sine unge år. Da han kom hjem, havde han adresse i Kolding i nogle år, hvor han bl.a. var medlem af Frelsens Hær. Efter sit giftermål nedsatte han sig som skomager i Mjesing (som byen hed dengang).

Huset flyttes på ruller. Skolebørnene trak huset de sidste meter, så det kom på plads.

Familien boede i det gulkalkede hus, Ny Stillingvej 15. Huset har siden fået en gul facadesten og ser helt anderledes ud i dag. Museet blev indrettet i det lille bindingsværkshus. Petra blev boende i det gule hus efter Ansgars død. Efter tegning af Jens J. Andersen

Naturelskeren

Ansgar har efterladt sig flere sirligt førte protokoller med naturoplevelser, tegninger af planter og dyr, hvornår kom den første stær, og hvor mange gange de forskellige fugle skulle flyve med mad til ungerne i reden. Et eksempel på dagbogsnotater er fra den 6. februar 1913. 'Da jeg i morges har kørt mælken op til vejen ude hos Niels Andersen, hørte jeg lærken synge. Bierne er ude at flyve'. Og den 14. marts skriver han: 'Hundestejlen går op i grøften ved den øverste dam. Rågerne parres på Hårby mark'.

Under overskriften: Hvor ofte mader fuglene deres unger? har han den 26. juni 1908 været ude og iagttaget fuglene, som så mange gange både før og efter. Han skriver bl.a. at

Musvitten mader ungerne 12 gange i løbet af 5 minutter.

Stæren mader ungerne 7 gange i løbet af ½ time.

Natuglen mader ungerne 1 gang i løbet af ½ time.

Skovspurven mader ungerne 4 gange i løbet af 10 minutter.

Og sådan fortsætter han med svalen, bogfinken, bladstjærten, allikerne, gråspurven, fluesnapperen, guldspurven, den grå havesanger, blåmejsen, kragen, stillidsen, iriskan, tornskaden og vipstjerten.

I 1909 skriver han: 'Natuglen har i år 2 unger. I noget gylp, som jeg fandt, var der en hovedskal af en gråspurv, do af en mus samt en mængde fjer og hår og mange små ben. Ligeledes vingen af en flagermus. Uglen havde bidt hovedet af en allike, dette lå ligeledes inde i kirkerummet'.

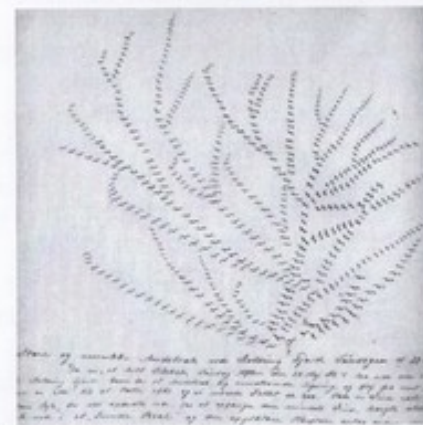
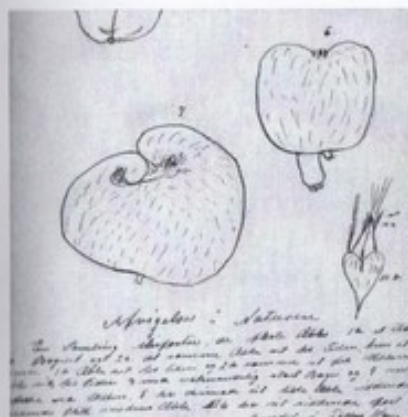
Sådan fortsætter han, side efter side og fortæller om naturens gang med små og store illustrationer tegnet med blyant.

Ansgar fortæller om naturfænomener, om måneformørkelser, hvor han tegner de forskellige stadier, som sol og måne er i for hinanden, han fortæller om mærkelige tågeformationer, der næsten både varmede og lyste'. Han fortæller om en ildkugle følgende: 'Det var i vinteren 1889-90. Jeg gik sammen med en kammerat fra Bjedstrup til Hørning i aftenskole. Just som vi sådan en aften var på vej til skolen, bliver det lyst omkring os, og en stor ildkugle med lang hale kommer susende bagved os, den gik fra vest til øst og så således ud' – og så følger en lille blyantstegning af en rund kugle med en hale.

Lystfiskeren

At han har været en ivrig lystfisker fremgår også af bogen, hvor han fortæller om fangsten dag for dag og opsummerer: Året 1914 har givet 117 ørreder til en samlet vægt af ca. 31 pund, altså små ørreder, hvorimod de 18 laks har

vejet 29 pund, den største af disse vejede 4 pund og de 9 ål ca. 3 pund. Af fangsten har jeg solgt ørreder og en lille gjedde for 7 kr. 50 øre'.

Afviigelser i naturen, æbler 1912 og et andetræk fra 22. maj 1910

Fortælleren: Et vintereventyr

Februar 1919 var ualmindelig kold og med så store mængder sne, som Ansgar aldrig før havde oplevet. Om den 16. februar skriver han: 'I aften kørte tre mænd med en slæde efter Skanderborg i det forfærdelige vejr efter læge til Peter Laursen, som bor helt oppe ved Ryvejen. Lægen kan jo ikke køre igennem'. Han fortæller videre, at den omtalte patient den 17. februar pr. slæde bliver kørt til sygehuset i Skanderborg og opereret for blindtarmsbetændelse. Han skriver, at avisen fortæller om passagerer i storebæltsfærgerne, der bliver sat af på bæltet og må gå i land på isen, og drager parallel til de lokale forhold, hvor slæder er kørt fast, så passagerer og heste må indkvarteres lokalt.

November 1919 får meget plads, bl.a. dette: Natten mellem den 9. og 10. november var der kommet en del sne og den 10. stærkt snevejr. Den 11. (Mortens dag) var der alenhøje driver og meget stærkt snefog. Den 12. november var folk ude at kaste sne, og drengene løb på skøjter på dammen. Folk kørte i slæde og kaner, som om det var en almindelig midvinterdag'

'Journalisten' Ansgar.

Ansgar var en flittig skribent til aviserne. Mange små og store begivenheder på både lokalt plan, på landsplan og på verdensplan har han kommenteret. Han har samlet alle udklippene i en mappe, så det for os arkivfolk er let at gå til.

Ansgar har også nedskrevet gamle hjemmeråd i sygdomstilfælde, om kviksvølv som middel, om 23. april 1849 og slaget ved Ferup mellem danske og tyske soldater, om thomasgilder (21. december), om jyndovne ved Balravnskold, om julemærker, og en lang historie om et legat i Mesing, Ole Mikkelsens legat til de fattige, som ikke var nedskrevet, men kun mundtligt aftalt med en ven og nabo, hvilket gav mange problemer ved Oles død.

Om Første verdenskrig skriver han i avisen den 30. november 1929 bl.a. 'Købmand A. Jakobsen, der har overtaget Mjesing Købmandsgård, er sønderjyde og har deltaget i verdenskrigen. I 1912 blev han indkaldt til ordinær tysk militærtjeneste og lå inde, da krigen i 1914 udbrød. Samme år blev han taget til fange af de franske tropper og ført til Sydfrankrig, hvor han tilligemed flere andre lå i forskellige fangelejre, indtil krigen i 1918 ophørte og fangerne hjemsendtes'. Også gamle sagn om f.eks. valborgsaften og Sct. Hans og hekse har han nedskrevet.

Familiemennesket Ansgar

Ansgar blev gift i 1917 med Petra Kirstine Maria Pedersen, født 19/9 1888 i Eskerød ved Hornslet, de fik 2 børn:

1. Lilje Andersen, født 20/1-1918 og
2. Victor Andersen (Horn), født 14/11-1919

Lilje blev gift med Tage Laursen, født 4/5-1916 i Stjær. De slog sig ned på den lille ejendom i skoven i Mesing, der senere blev til Borgmestergården. Lilje og Tage fik 3 børn:

I januar 1924 har Ansgar fået et efterkrav på 25 kr. for skyldig skat, som han i avisen kommenterer således

En poetisk Skatteklager

har til Adslev-Mjesing Sogneraad givet Udtryk for sin „Skattegraad“ i følgende Vers:

Kære, brave Sogneraad,
hør lidt paa min Skatte„graad“.
Stemningen er flov og mat
ved min kommunale Skat.

Femogtyve Kroner fler
er jeg paalagt, skønt jeg ser,
at min Indtægt den var sidst
lig den forrige forvist.

Skam skal staa i den Kredit,
ja, det gaar jo snart forvidt.
Godt Sekshundred Kroner staaer
for mig ude, Dag og Aar.

Og en Smule bli'r jeg snydt —
ikke noget særligt nyt.
Dog det hænder af og til,
„Stød paa Sauden“ springe vil.

Kære, brave Sogneraad,
lind da lidt min Skatte„graad“.
Lyst det bli'r med Smil og Fred.
„Østerlid“ ved Stillingvej.

Jan. 1924

1. Per Ansgar Laursen, født 2/6-1940, han døde i 1999 og er begravet ved siden af forældrene på Mesing Kirkegård.
2. Ingelise Smidt Laursen, født 6/7-1945, gift Andreassen og bor i Ørsted ved Randers
3. Jørn Schmidt Laursen, født 27/3-1955

Victor Horn, fik navneforandring i 1972, hvor 'Andersen' blev udskiftet til 'Horn', (som var hans bedstefars kaldenavn). Han kom ind til politiet, og han var en meget aktiv modstandsmand under 2. Verdenskrig. Victor Horn døde i 2008 i Aarhus og er begravet ved siden af sine forældre på Mesing kirkegård

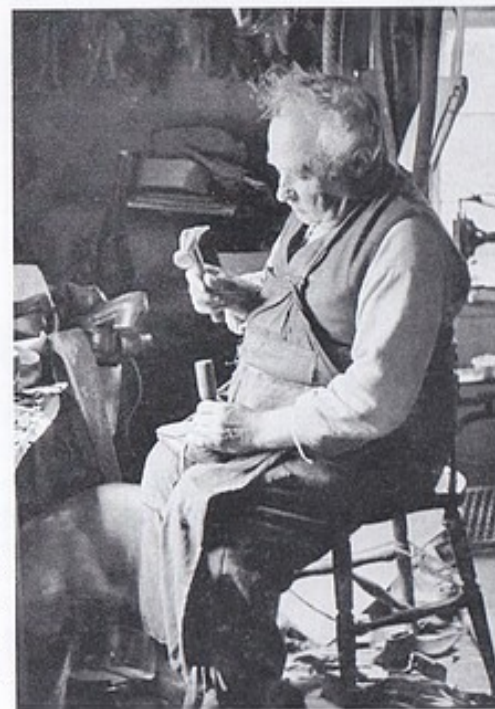
Vi har bedt barnebarnet Ingelise – gift Andreassen og bosiddende i Ørsted – fortælle om sine bedsteforældre. Hun starter med...

Vores lillebror hedder Jørn Schmidt Laursen. Præsten skrev forkert i kirkebogen, derfor staves hans mellemnavn anderledes end mit. Smidt er fra vores fars side.

Jeg elskede at frisere min bedstefar. Han havde lidt langt hår. Når vi var på ferie, sov vi hos dem, mig hos bedstemor, Per hos bedstefar. Så fortalte han historie med trolde og spøgelser, så vi næsten ikke kunne sove.

Det var dejligt at få frokost der - fedt med sukker - det måtte vi ikke få hjemme. Bedstefar sad jo i sit værksted og lavede læder ting. Jeg kan endnu huske duften af naversvarte.

Om sin bedstemor Petra fortæller Ingelise, at Petra blev udlært som sygeplejerske på Skanderborg Sygehus, hvor hun traf Ansgar, da han engang var indlagt. Han gav hende øgenavnet Mut, som fulgte hende

livet igennem. Han syntes nemlig, hun så sur ud, hvad hun ikke var (men måske var han en lidt vanskelig eller drillende patient!!). Ingelise fortsætter: Jeg var med bedstemor på barselsbesøg, men også når nogen skulle have skiftet forbindelse eller have sprøjter. Vi cyklede rundt. Men lave mad var hun ikke god til, sovsen var altid fuld af klumper. Så kom hun jordbærsyltetøj i sovsen.

Om aftenen kunne vi gå ud til en vandmølle, der trak vand op til køerne. Der var en skrænt med skovjordbær, som vi satte på et strå og spiste på vej hjem. Der kom også en masse folk, der skulle se museet. Det var spændene for os, når vi var på ferie. Lige en speciel ting bedstefar gjorde: når vi havde fået varm mad og grød, slikkede han altid tallerken helt ren. Mor sagde altid: "Det gør I bare ikke, det er noget griseri".

Kildehenvisninger

Hvem, der er hans kilder, skriver Ansgar desværre ikke. Men ingen tvivl om, at der i hans barndomshjem er blevet fortalt historier i de mørke efterårs- og vinteraftener, genfortalt fra generation til generation. Hans far, Anders Horn, var en meget farverig mand, der også har efterladt sig historier fra dagliglivet i Mesing.

Ansgars optegnelser er så mangfoldige, at vi ikke kan gengive dem alle, men de vil have interesse for bl.a. ornitologer, som er velkomne til at kontakte arkivet.

På gravstenen på Mesing kirkegård står: SKOMAGER, MUSÆUMSEJER, NATURELSKER
ANSGAR ANDERSEN 1875-1953- PETRA ANDERSEN 1888-1968
DU SOVER EVIGHEDEN LANG – IMELLEM TRÆER OG FUGLESANG

Kilder: Historiens spor i Veng og Mesing sogne.

Svend Aage Sørensens forskning om familien i kirkebøgerne og folketællingerne o.a.

Hørning Lokalarkiv: Ansgar Andersens efterladte optegnelser

Ingelise Andreassens erindringer

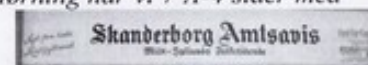

Familien Andersen: Petra, Ansgar, Lilje og Per.

Hørning og Veng for 50 år siden - 1966

Af Kjeld Nielsen, Hørning.

Kilde: Skanderborg Amtsavis 1966. I arkivet i Hørning har vi 7 A-4 sider med stof fra 1966-aviserne. Her er et udpluk:

- **Mesing kirke** får nyt varmeanlæg, og man søger om at bygge et nyt kapel. Der findes kalkmalerier og en gammel grav. Nationalmuseet kigger på det.
- **Venge Fællesskole** er udvidet med en ny fløj, så den bliver amtets mest tidssvarende.
- **Korn- og Foderstofkompagniet** bygger nyt laboratorium i Hørning.
- 27. januar indvies den nye **administrationsbygning** i Hørning. Hørning Borgerforening har skænket et smyrna-tæppe med byvåben. Det er vævet af Edith Kristensen, gift med vognmaler Kaj Kristensen. 28. januar holdes det første sognerådsmøde i den nye sal.
- Der skal være valg til nyt **sogneråd**. Som noget nyt er der opstillet en kvindelig kandidat, Karen Mølgaard, Dortheasminde. Hun opnår dog ikke valg.
- 18. februar havde avisen brugt en hel side på at fortælle om udviklingen i Hørning, bl.a. udbygningen af **Rosenvænget** (Lintrup-rækkehusene), Jacob Larsen, Korn- og Foderstofkompagniet m. fl.
- **Lærerinde Frk. Ellen Riisberg** søger sin afsked med udgangen af året.
- Der er ønsker om at bygge en **hal** i Hørning (*den kommer 7 år senere i 1973*).
- Hørning Haandværker- og Borgerforening etablerer **flagallé** i Hørning by.
- **Byens butikker** enedes om at lukke kl. 12 om lørdagen.
- Der begyndes på bygning af en ny **brugs** og dermed et nyt **butikcenter** i Hørning. Brugsen har rejsegilde 24. oktober.
- Sognerådet har behandlet en sag om etablering af en **fodgængerbro** eller tunnel i krydset Hovedvejen - Stationsvej. Der er også snak om lysregulering af krydset. (*Det kom dog først i 1978*).
- Et nølende ja fra sognerådet i Hørning til forhandling med Venge om **sammenlægning**. (*Sammenlægningen kom i 1970*).
- Hørning skal i gang med et nyt **renseprojekt**, da det netop projekterede anlæg er for lille. Nu skal Kolt-Hasselager nemlig også være med.
- **Blegind Forsamlingshus** skal udvides med fyrrum og opvaskestue. Udvidelsen klares for en del med frivillig arbejdskraft. Rejsegilde 8. september.
- Murermester Sv. Aa. Iversen, Beringbro, skænker et nyt **springvand** til kirken. Det gamle springvand er 50 år gammelt.
- Hørning og Omegns Skytteforening opløses. Ældste medlem, tidligere brugsuddeler Sofus Olsen har været med siden 1913.
- Man undersøger muligheder for **hal-byggeri**. (*Den kom i 1973*).
- **Arbejdernes Andelsboligforening** vil bygge boliger ved Edslevvej. (*Blokkene*).
- Spareforeningen "**Julens Glæde**" ophæves. Bedste år var for 2 år siden, da 200 sparere opsparede 80.000 kr. Nu er interessen gået meget ned.

Hørning og Veng for 100 år siden - 1916

Af Flemming Schreiber Pedersen, Hårby

Verden. Året 1916 var naturligvis stærkt præget af Verdenskrigen, som nu rasede på tredje år med slagene ved Somme og Verdun og krigens eneste søslag, Jyllandsslaget i Nordsoen, som de større enkeltbegivenheder. Endnu var USA ikke trådt ind i krigen.

Danmark. Også på livet i Danmark satte krigen sine spor i form af blandt andet rationering og ekstra indkaldelser til forsvaret; neutraliteten holdt Danmark udenfor egentlige krigshandlinger.

Blandt danskere, der kom til verden i 1916, var jazzviolinisten, Svend Asmussen, museumsstifteren, Knud W. Jensen, idéhistorikeren, Johannes Sløk, og forfatteren, Finn Søeborg.

Blandt årets døde var maleren, Vilhelm Hammershøi, to fabrikanter og kunstsamlere, Mads Rasmussen og Otto Mønsted og – chokerende for mange – folketingsmand P. Th. Nielsen.

Vores egen. Bortset fra P. Th. Niensens død og begravelse var året 1916, som mennesker på vores egen oplevede det, bestemt ikke præget af bemærkelsesværdige begivenheder. Her er nogle af årets hændelser:

En skarlagensfeber-epidemi ramte især børn i – og omkring Hørning og Nørre-Vissing; det medførte, at skolerne begge steder blev lukket i flere uger først på året.

Ved forårets skovauktioner i Sophiendals skove og i Borgmesterskoven ved Mesing bortauktioneredes bl.a. "Favntræ, Fagotter, Stang- og Topbunker af Bøg og Graner" samt "50 Bøgetræer paa Roden".

Ved fastelavnsfesten på Hørning Afholdshjem antændte en henlagt cigar et gardin; flere vinduesfag gik op i røg, men ingen kom til skade. Afholdshjemmet tilbød i øvrigt kost og slog flere ruder ud i dansesalen, blev idømt hver en bøde på 10 kroner.

Hørnings læge, doktor R. B. Løw, måtte også i trøjen, mens hans praksis blev passet af amtslæge Ingbøl.

Kolden Mølles nye ejer, P. Jørgensen, anbefalede sig overfor enhver," som vil forunde mig sin Søgning".

Med få dages mellemrum oplevede flere mennesker at se et Zeppelin-luftskib og en flyvemaskine flyve over egnen. "Al Fejltagelse er udelukket", forsikrede avisen.

Seks karle og piger, som ved et børne- og ungdomsbal i Blegind generede de dansende og slog flere ruder ud i dansesalen, blev idømt hver en bøde på 10 kroner.

Hørning Station havde i 1916 - ifølge DSB's køreplan - syv standsende tog dagligt.

Ved årets menighedsrådsvalg var der fredsvalg med kun én liste i sognene, Veng, Mesing og Adslev; i Veng var der kun mænd på listen, mens der både i Mesing og Adslev også var en kvindelig kandidat.

Pensioneret lærer, K. Jensen, som i sin tid som lærer i Hårby i høj grad prægede kulturlivet på egnen, døde og blev begravet i Veng; blandt de mange deltagende ved begravelsen var også folketingsmand P. Th. Nielsen, hvis trofaste ven og støtte lærer Jensen havde været gennem mange år

Kort tid senere døde også P. Th. Nielsen – efter en komplikation i forbindelse med en ret banal operation. Han stod i sin politiske karrieres zenit, og hans død kom som et chok for alle. Begravelsen på kirkegården i Veng blev en overvældende manifestation af hans betydelige indsats for dansk landbrug og i dansk politik. Om P. Th. Nielsen kan der læses mere i tidligere numre af "Sognet".

Praktiske oplysninger

Hørning og Veng Lokalarbiver finder du på www.museumskanderborg.dk
Og på Facebook: Veng Lokalarbiver og 8260 Hørning Lokalarbiver.

Hørning Lokalarbiver, Højboskolen, Toftevej 53a, 8362 Hørning

E-Mail: hoerning@museumskanderborg.dk 8794 2877

Åbningstid: Hver torsdag kl. 9-12 samt efter aftale.

I juli måned er arkivet lukket.

Arkivar: Kjeld Nielsen, Parketten 31, 2.mf., 8362 Hørning 8692 2284

Veng Lokalarbiver, Veng Skole, Søballevej 2, 8660 Skanderborg

E-Mail: veng@museumskanderborg.dk 8794 2247

Åbningstid: hver onsdag kl. 9-12 samt efter aftale

I skolernes ferier er arkivet lukket

Arkivar: Erna Bachmann, Ryvejen 43, Hårby, 8660 Skb. 8652 2806

Støtteforeningen

Formand:

Kjeld Nielsen, Parketten 31, 2.mf., 8362 Hørning 8692 2284

E-mail: ikn@parketten.dk

Kasserer

Karl Otto Frost, Parketten 23, 1.th., 8362 Hørning 8692 1434

E-mail: kokfrost@gmail.com

Øvrige medlemmer

Erna Bachmann, Ryvejen 43, Hårby, 8660 Skanderborg 8652 2806

E-mail: 8660ryvejen43@gmail.com

Bodil Sørensen, Egevænget 9, 8362 Hørning 8692 3041

Stig Johnsson, Engparken 13, 8362 Hørning 5042 4109

Flemming Schreiber Pedersen, Hårby Bygade 15, 8660 Skb. 8652 5810

E-Mail: schreiber.moos@gmail.com

Ester Huusmann, Stabelvej 4, Hårby, 8660 Skanderborg 8695 0281

Suppleanter

Svend Kannegaard Olsen, Højgårdsvej 15, 8362 Hørning 3048 3542

Egil Jørgensen, Hårby Bygade 9D, 8660 Skanderborg 8651 2427

Anna Marie Basse Rasmussen, Damgårdsvej 72, Gram, 8660 Sk. 8657 1414

Hvad er det, der er vist på side 16?

Svar: Et stoppeæg, man anbringer ægget inde i sokken, så er det lettere at lave en pæn stopning.